

LONE MOTHER AND TEMPORARILY EMPLOYED.

An interpretative phenomenological analysis of seven women's accounts

ANNA MALMQUIST, MARTINA O'HANLON AND ANNA PRALICA

Keywords

Lone mother, parenthood, temporarily employed, interpretative phenomenological analysis, intersectionality, work-family conflict

Summary

Being a lone mother, the sole breadwinner of the household, and temporarily employed, brings about immense challenges to making ends meet. Working irregular hours, or at short notice, with insecure and insufficient finance, poorly suits children's need for regularity, stability and the daily presence of their parent(s). In this article we explore narratives based on in-depth interviews with seven temporarily employed single mothers. Drawing on an interpretative phenomenological analysis, we depart from the mothers' point of view, showing their experiences of challenges and efforts, as well as their descriptions of strategies and solutions to manage everyday life.

I denna artikel får vi ta del av sju ensamstående, ensamförsörjande och tidsbegränsat anställda kvinnors berättelser om hur de får vardagen att gå ihop med hjälp av informellt stöd och individuella kreativa strategier. Det är berättelser som på många sätt skiljer sig avsevärt från tvåförsörjarfamiljers förutsättningar att kombinera familjeliv och arbetsliv.

ENSAMSTÅENDE MAMMA OCH TIMANSTÄLLD

En tolkande fenomenologisk analys av sju kvinnors berättelser

ANNA MALMQUIST, MARTINA O'HANLON OCH ANNA PRALICA

Antalet tidsbegränsat anställda, i folkmun ofta kallade timanställda, har i Sverige ökat successivt sedan 1990-talet (Näswall med flera 2003). Detta förklaras ofta med krav på ökad flexibilitet, vilket har tvingat organisationer att hitta nya verksamhetsformer (Aronsson med flera 2002). Statistiska centralbyråns (SCB) arbetskraftsundersökning från maj 2013 visar att andelen tidsbegränsat anställda utgjorde 14,7 procent av den totala arbetskraften. Bland dessa är en majoritet (57 procent) kvinnor, vilka står för den största ökningen av tidsbegränsade anställningar (Statistiska centralbyrån 2014). De tidsbegränsade anställningar som män innehar tar relativt sett oftare formen av längre projektanställningar med hög grad av förutsägbarhet, medan kvinnor är i majoritet i anställningar med mindre förutsägbarhet. Tidsbegränsat anställda upplever generellt mindre kontroll över sitt arbetsliv och har en sämre hälsa än tillsvidareanställda (Aronsson med flera 2002; Waenerlund med flera 2011). Personer med otrygga anställningar upplever högre grad av psykologisk stress, vilket kan förklaras av den otrygga arbetsformen, små ekonomiska marginaler och hög arbetsbelastning. Negativa hälsoeffekter är särskilt stora för lågutbildade med otrygg anställning (Hammarström med flera 2011).

I Sverige regleras anställningar av Lagen om anställningsskydd, LAS (SFS 1982:20). Det finns två huvudsakliga former av anställningar: tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar. En tillsvidareanställning, ofta kallad

fast anställning, avslutas endast då den har sagts upp av arbetsgivaren eller den anställda, efter gällande uppsägningstid. De tidsbegränsade anställningarna baseras istället på ett avtal om anställning till en viss tidpunkt. Efter att en person varit tidsbegränsat anställd i två år ska anställningen övergå i en tillsvidareanställning, vilket i folkmun kallas att "bli in-lasad". Tidsbegränsat anställda har inte samma möjlighet som fast anställda att få ersättning vid exempelvis sjukdom (se SOU 2006:86). Sjukersättning baseras på de dagar som arbetstagaren skulle ha arbetat. Detta innebär att personer som inte arbetar enligt ett i förväg avtalat schema riskerar att bli utan ersättning.

I den här artikeln utforskar vi sju ensamstående, tidsbegränsat anställda mödrars berättelser från djupintervjuer. Inledningsvis redogör vi för tidigare forskning om ensamstående mödrar i Sverige. Därefter lyfter vi fram teoretiska perspektiv som är särskilt betydelsefulla för förståelsen av den aktuella studien. Dessa perspektiv presenteras under de tre rubrikerna "Interaktion mellan arbete och familj", "Jämställdhet och det involverade föräldraskapet" samt "Intersektionalitet: klass och kön".

Ensamstående mödrar i Sverige

Ett flertal forskare har studerat ensamstående mödrars hälsa i Sverige, och finner att ohälsan är betydligt högre i denna grupp än hos sammanboende mödrar och kvinnor utan barn (Floderus med flera 2008; Burstrom med flera 2010; Fritzell med flera 2012). Ensamstående mödrar skattar

sin livskvalitet som lägre och är mindre lyckliga (Bull och Mittelmark 2009). De upplever också en större stress över sin ekonomiska situation, vilket utgör en central

Ensamstående småbarnsmödrar är den samhällsgrupp som utför mest obetalt arbete i hemmet.

del i att förklara den sämre livskvaliteten. Den materiella standarden är generellt lägre hos ensamma mödrar (Fritzell med flera 2012), och dessa familjer är överrepresenterade i fattigdom (Lindquist och Sjögren Lindquist 2012). Särskilt stor är risken för ohälsa och fattigdom hos arbetslösa ensamstående mödrar (Hjort och Salonen 2000; Frizell med flera 2012). Tack vare en väl utbyggd och subventionerad barnomsorg kan dock ensamstående mödrar lönearbete i högre grad i Sverige än i många andra västländer. Bull och Mittelmark (2009) menar att ensamstående och sammanboende mödrar i Sverige inte skiljer sig åt vad gäller antal lönearbetande timmar per vecka. Däremot är ensamstående småbarnsmödrar den samhällsgrupp som utför mest obetalt arbete i hemmet, med ett genomsnitt på över 40 timmar per vecka (SCB 2014). Ensamstående mödrar upplever också oftare än andra att hushållsarbetet är en börda (Molarius med flera 2014).

En jämförande studie mellan flera europeiska länder visar att ensamstående mödrar ofta använder en kombination av formell och informell barnomsorg för att få vardagen att gå ihop (Kröger 2010). En

generell trend bland barn till särlevande föräldrar i Sverige är att växelvis boende blir allt vanligare (Socialdepartementet 2011). Växelvis boende tycks dock vara ett klasspräglad fenomen. Barn till låginkomsttagare bor oftare med sina mödrar, medan barn till höginkomsttagare i större utsträckning bor växelvis.

Interaktion mellan arbete och familj

Teorier om hur arbete och familj interagerar med varandra kan bidra till förståelsen för ensamstående timanställda mödrars situation. Med ökade krav på flexibilitet hos företag och organisationer har även kraven på individers anpassning ökat, där konflikter kan uppstå mellan arbete och familjeliv (Greenhaus och Beutell 1985; Kinnunen och Mauno 2008; Bianchi och Milkie 2010). Konflikter uppstår då kraven från arbetsrollen och familjrollen är inkompatibla med varandra, till exempel då det finns otillräckligt med tid eller energi för att fullfölja ansvar i båda rollerna (Geurts med flera 2005). Fenomenet har teoretiskt benämnts som *role scarcity hypothesis* eller *negative spillover*. Utgångspunkten är att varje individ förfogar över en viss mängd resurser, såsom tid och energi, vilket gör det svårt att samtidigt fungera väl i flera roller. Då krav från arbete och familj krockar uppstår en risk för ohälsa i form av stress, irritabilitet, ångest och utbrändhet (Nohe med flera 2015). Påverkan tycks gå i båda riktningarna, arbetslivet påverkar familjelivet och familjelivet påverkar arbetet. Ökat deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden och fler ensamstående föräldrar har lett till att konflikter mellan arbete och familjeliv

blivit vanligare i västvärlden (Kinnunen och Mauno 2008). Därtill har ökad otrygghet på arbetsmarknaden gjort det svårare för familjer att planera framtiden.

Arbete och familj kan också ha en positiv påverkan på varandra. Fenomenet benämns *positive spillover* eller *role enhancement hypothesis* (Geurts med flera 2005). Här ifrågasätts antagandet att var och en har ett bestämt mått av resurser att hushålla med. Istället framhålls möjligheterna att utveckla färdigheter och självkänsla som ökar förmågan att fungera väl i flera roller. Värderingar, färdigheter och beteenden förs över från en roll till en annan (Greenhaus och Allen 2011). Även om den positiva överföringen kan vara ömsesidig tycks det vara vanligare att familjen underlättar arbetet än tvärtom (Grzywacz och Marks 2000). Vid sidan om positiv interaktion mellan arbete och familj kan livssituationen också gynnas av god balans mellan dessa båda sfärer (Greenhaus och Allen 2011). Sådan balans handlar inte minst om att olika åtaganden utformas så att de underlättar varandra. En stor risk för obalans består i att vuxna arbetar för mycket, vilket negativt påverkar familjen (Bianchi och Milkie 2010). Också för lite arbete kan ge en obalans som går ut över familjelivet, där en svag ekonomisk situation utgör en påfrestning.

Det finns skillnader i hur kvinnor och män upplever konflikter mellan arbete och familjeliv (Kinnunen med flera 2004; McElwain med flera 2005; Bianchi och Milkie 2010; Matias och Fontaine 2015). Kvinnor upplever generellt större påverkan av arbetet på familjelivet än vad män gör. Upplevelser av arbete-till-familjkonflikt har

också beskrivits vara större hos ensamstående än hos personer som lever med en partner (Kinnunen med flera 2004; Bianchi och Milkie 2010). Att ha små barn hemma ökar också risken för arbete-till-familjkonflikt (Bianchi och Milkie 2010). Forskningen kring familj-till-arbetekonflikter är inte alls lika omfattande som den omvända, men också här tenderar kvinnor att vara mest utsatta. I familjer med små barn ökar risken för att familjesituationen påverkar arbetet negativt. Att det finns en positiv attityd till föräldraskap på arbetsplatsen har visats minska konflikten mellan arbete och familj, i synnerhet för kvinnor (Eek och Axmon 2013). Även flexibilitet i arbetet minskar dessa konflikter.

Jämställdhet och det involverade föräldraskapet

Kvinnor i västvärlden lägger avsevärt mer tid på barn och hushåll och mindre tid i betalt arbete, än vad män gör (Bianchi och Milkie 2010). Kvinnor har generellt snålare tidsramar och fler ansvarsområden, vilket i sig gör det lätt att förstå hur såväl arbete-till-familj som familje-till-arbetekonflikter är större hos kvinnor.

I Sverige har det länge varit vanligt att kvinnor arbetar utanför hemmet (Rosenthal 1994; Stanfors 2007; Eek och Axmon 2015). I och med en kraftig utbyggnad av den offentliga sektorn och den kommunala barnomsorgen under 1960- och 70-talen möjliggjordes inträde på arbetsmarknaden för en stor andel svenska kvinnor och mödrar. Fasta anställningar bland kvinnor ökade, även om deltidsarbete fortfarande var väldigt vanligt (Rosenthal 1994). År

2008 var 83 procent av svenska mödrar med barn under 18 år anställda. Detta kan jämföras med 93 procent av fäderna (Eek och Axmon 2015). Sverige beskrivs ofta som ett föregångsland vad gäller jämställdhet (Ahrne med flera 2003). Samtidigt visar färsk statistik att mödrar tar längre föräldraledighet än fäder, att kvinnor utför mer oavlönat arbete i hemmet än män, samt att kvinnor i högre grad är deltidsanställda (SCB 2014). Mödrar i svenska kärnfamiljer har ofta ett övergripande ansvar för barnen och hushållet, och sätter oftare än fäder barnens behov framför sina egna (Bäck-Wiklund och Bergsten 1997; Magnusson 2006). Fler kvinnor än män är sjukskrivna i Sverige, och för småbarnsmödrar är psykiatriska diagnoser den vanligaste grunden för sjukskrivning (Försäkringskassan 2013). Kvinnors sjuktalet har ökat i takt med kvinnors ökade inträde på arbetsmarknaden, och kvinnor i familjer där arbetsfördelningen är mer ojämn upplever en större ohälsa i form av stress, trötthet och psykiatriska och somatiska symtom än kvinnor i familjer med en mer jämställd arbetsfördelning (Eek och Axmon 2015). Det är således sannolikt att hög arbetsbelastning i både yrkesarbete och hemmet leder till ohälsa för många kvinnor. Konflikten mellan familj och arbete har visats särskilt stor hos svenska kvinnor, i jämförelse med kvinnor i andra Europeiska länder, vilket förklaras av de svenska kvinnornas generellt kvalificerade och krävande arbeten (Strandh och Nordenmark 2006).

Forsberg (2009) beskriver den deltagande föräldern med benämningen *involved parenthood*, som i sin tur beskrivs som en

överordnad samhällsnorm. Det involverade föräldraskapet inbegriper allt ifrån att föräldrarna lämnar och hämtar på förskola, skjutsar barnen till fritidsaktiviteter, hjälper dem med läxor, nattar dem och läser sagor, till umgänge kring barncentrerade aktiviteter på helgerna. Kvalitativ tid med barnen kan också bli en form av kompensation för förlorad kvantitativ tid, för föräldrar som spenderar mycket tid på arbetet (De Vault 2000; Daly 2001). Samtidigt beskriver Bianchi och Milkie (2010) att både kvinnor och män spenderar *alltmer* tid tillsammans med sina barn. Trots att kvinnor generellt spenderar mer tid tillsammans med sina barn än vad män gör, så uttrycker fler kvinnor att de mår dåligt över att de inte spenderar tillräckligt med tid med barnen. Dessa till synes motsägelsefulla fynd kan förklaras av att kvinnors roll i familjen är starkare kopplade till en förväntan om att lägga mycket tid på samvaro med barnen, vilket medför ett större mått av dåligt samvete över barnen.

Intersektionalitet: klass och kön

De ovan nämnda studier som legat till grund för teorier om involverat föräldraskap har i hög grad utgått ifrån kärnfamiljer med två sammanboende föräldrar, påfallande ofta ur medelklassen (se Bäck-Wiklund och Bergsten 1997; Magnusson 2006; Forsberg 2009). Vi har ovan redogjort för hur ensamstående mödrars livssituation skiljer sig från sammanboende mödrars. Sammantaget framträdde en bild av ensamstående mödrar som en socialt utsatt grupp, med stor arbetsbelastning, ekonomisk sårbarhet och ensamt huvudansvar för barnen. Med dessa olika livsvillkor för ensamstående och sam-

manboende kan vi anta att vardagen för en ensamstående, tidsbegränsat anställd mamma inte rättvist speglas av forskning som fokuserar på medelklassens tvåförsörjarfamiljer. Samtidigt kan kärnfamiljen och medelklassen ses som normbildande (Bäck-Wiklund och Bergsten 1997), vilket gör det tänkbart att de ideal som växer fram inom dessa familjer även kan komma att prägla andra familjer.

För att se hur kön och klass skapas och återskapas i samklang kan ett intersektionellt perspektiv användas (se Hill Collins 1998; Mulinari 2007). Mulinari (2007) varnar för att genusanalyser riskerar att bortse ifrån klass, där kön kommer att likställas med kvinnor och klass att likställas med män. Inom poststrukturalismen ses kön och klass som performativt, det vill säga, de antas konstrueras genom handlingar (Butler 1999). Detta teoretiska ramverk öppnar för möjligheten att se hur kön kan göras på olika sätt, där vissa feminiteter och maskuliniteter får hegemonisk status, medan andra blir underordnade och underprivilegerade (se Martinsson 2005). Moderskap kan således komma att formas på andra vis hos ensamstående tidsbegränsat anställda kvinnor jämfört med sammanboende tillsvidareanställda kvinnor, samtidigt som dessa olika former av moderskap kan antas förhålla sig till varandra i normativa hierarkier.

Metod

I denna artikel presenteras resultatet av djupintervjuer med sju tidsbegränsat anställda ensamstående mödrar, samtliga med hemmavarande barn under 14 år.

Studien genomfördes inom ramen för Martina O’Hanlon och Anna Pralicas gemensamma masteruppsats i psykologi (2012), vilken handledes av Anna Malmquist och Eva Hammar Chiriac. De fynd som presenteras i uppsatsen ligger till grund för denna artikel. Artikeln har författats av Anna Malmquist i samarbete med Martina O’Hanlon och Anna Pralica.

Informanterna rekryterades via vikariebanker, chefer och samordnare på olika vårdinstanser samt via ett Facebookevent som utarbetades för ändamålet. De sju informanterna var 26-44 år gamla. Fem av dem hade svenskt ursprung, medan en kvinna kom från ett annat europeiskt land och en från ett utomeuropeiskt land. Samtliga var bosatta i Mellansverige. De levde ensamma och hade hemmavarande barn i åldrarna 3-20 år, varav minst ett barn per familj under 14 år. Fyra kvinnor hade ett barn och de övriga hade två eller fler. En av kvinnorna delade ansvar för barn med dess pappa via växelvis boende. I de andra fallen varierade pappors umgänge med barnen från att inte ha något umgänge alls, till att ha regelbundet umgänge varje vecka.

Sex av kvinnorna arbetade inom människovårdande yrken och en av dem hade ett serviceinriktat yrke. Även om samtliga kvinnor var tidsbegränsat anställda varierade formen för anställningen i praktiken från att bli inringd med kort varsel, till att arbeta enligt månadsvis förlagda scheman eller på tidsbegränsade vikariat på upp till ett halvår. Även de som vid tiden för intervjun hade kortare vikariat hade dock erfarenhet av timanställningar där de blivit inringda med kort varsel. Antalet arbetsplatser som vardera av kvinnorna för tillfället arbetade på varierade från en till tre. Samtliga hade gymnasial utbildning, en av dem var under pågående universitetsutbildning och en under uppehåll från detsamma. En informant hade universitetsexamen. En översiktlig bild av informanternas arbetssituation visas i tabell 1.

TABELL 1.

Namn	Ålder	Sektor	Typ av tidsbegränsad anställning vid intervjun
Anja	38 år	Vård/omsorg	Deltidsvikariat. Jobbar extra på timmar därutöver.
Caroline	42 år	Vård/omsorg	Deltidsvikariat. Jobbar extra på timmar därutöver.
Charlotte	41 år	Vård/omsorg	Timvikarie.
Frida	44 år	Vård/omsorg	Vikariat på några månader.
Linda	41 år	Vård/omsorg	Månadslångt vikariat, annars timvikarie.
Rose	35 år	Service	Deltidsvikariat. Jobbar extra på timmar därutöver.
Selma	26 år	Vård/omsorg	Timvikarie.

De semistrukturerade intervjuerna genomfördes av Martina O'Hanlon och Anna Pralica med hjälp av en intervjuguide som utformats för denna studie. Guiden inkluderar frågor som rör kvinnornas situation i arbetslivet, relation till barnen, socialt och formellt stöd och eget socialt liv. Hur arbete och familjeliv interagerar går som en röd tråd i de frågor som utformats. En pilotintervju genomfördes med en kvinna som hade barn och en tidsbegränsad anställning, och intervjuguiden omarbetades något efter att denna intervju beaktats. Platsen för intervjuerna valdes efter informanternas önskemål. Fem intervjuer utfördes i informanternas hem och två utfördes på ett café respektive på informantens arbetsplats. Alla intervjuer spelades in via diktafon. Inspelningstiden varierar från 55-120 minuter. Informanterna bjöds på fika som tack för medverkan i studien. Att hitta intresserade deltagare till studien var relativt enkelt. Dock visade sig vara mycket svårare att finna passande tider för att faktiskt genomföra intervjuerna. På grund av kvinnornas livssituation som ensamstående mödrar med osäkra arbetstider fick flera intervjuer ombokas upprepade gånger innan de slutligen genomfördes, medan andra planerade intervjuer helt ställdes in av logistiskskäl.

Studien genomfördes i enlighet med Vetenskapsrådets rekommendationer för god forskningssed (Vetenskapsrådet 2011). Informanterna informerades om syftet med studien, hantering av personuppgifter och intervju material, att deltagandet var frivilligt och de hade rätt att avbryta sin medverkan när som helst under studiens

gång. Samtliga deltagare lämnade skriftligen samtycke till medverkan i det aktuella forskningsprojektet. Alla personnamn har ersatts med pseudonymer. Namn på orter, detaljer som rör specifika arbetsplatser, informanters eller kollegors funktioner på arbetsplatser samt detaljer om arbetsuppgifter har tagits bort.

Alla intervjuer transkriberades i sin helhet, inklusive forskarnas och informanternas frågor, pauser och omtagningar. Transkriptionerna omfattar 204 sidor. Intervjumaterialet analyserades med en tolkande fenomenologisk ansats (engelska: interpretative phenomenological analysis, IPA). Inom IPA ligger fokus på att i detalj utforska individers personliga upplevelse av sig och sin omvärld (se Smith och Osborn 2003). Analysmetoden har sina rötter i fenomenologi och hermeneutik samt symbolisk interaktionism, där semistrukturerade intervjuer används för att komma nära den personliga berättelsen. IPA-processen innebär en tolkning i två steg, där deltagaren först försöker skapa och förmedla en förståelse av sin värld, och forskaren i sin tur försöker förstå denna förståelse. Vanligen hålls deltagarantalet litet. Fokus ligger på att hålla gruppen relativt homogen och i detalj studera varje intervju för sig. IPA har med fördel använts för att ge röst åt marginaliserade grupper.

Efter att varje intervju transkriberats lästes den igenom. Varje transkription analyserades sedan en i taget via upprepade genomläsningar och anteckningar av associationer, preliminära tolkningar och sammanfattningar i vänstermarginalen. I högermarginalerna samlades anteckningarna med hjälp

av forskarens associationer till teman, som ämnar fånga essensen ur de preliminära tolkningarna och sammanfattningarna. I nästa steg samlades alla teman i en lista. De teman som ansågs höra samman placerades i kluster och samlades i ett dokument. Nästföljande intervjuer bearbetades på samma vis, och då identifierades det som var nytt och annorlunda samt det som ytterligare förstärkte tidigare skapade teman. Processen löpte därefter åter igen från den första till den sista transkriptionen i syfte att söka nyfunna teman i tidigare bearbetade transkriptioner. Excerpter valdes sedan ut på basis av hur tydligt de belyser dessa olika teman. De excerpt som valts ut här rör från fem av de sju genomförda intervjuerna. Den analys som ligger till grund för resultatet baseras dock på samtliga sju intervjuer. I excerpten som presenteras nedan används //...// för att markera att ett avsnitt är borttaget och [hakparentes] för forskarnas förtydliganden. Betonade ord anges med understrykning.

Resultatet nedan är organiserat utifrån de fem huvudteman som skapats i analysen: 1) Att möta och förhålla sig till samhället och arbetsmarknaden, 2) Interaktion mellan arbete och familjeliv, 3) Kontroll trots oförutsägbarhet, 4) Det sociala nätverkets oumbärlighet och, 5) Det involverade föräldraskapet.

Att möta och förhålla sig till samhället och arbetsmarknaden

Informanternas berättelser visar på en upplevelse av brist på trygghet i ett samhälle som ställer stora krav. Kvinnorna beskriver exempelvis att de kan arbeta mer än tio dagar i sträck utan ledighet, vilket de menar aldrig skulle ske om de vore tillsvidareanställda. Vissa av kvinnorna har heller inte fått ta del av säkerhets- och hälsofrämjande åtgärder på arbetsplatsen, trots att de utför samma arbetsuppgifter som den tillsvidareanställda personalen. Informanterna lyfter också fram hur svårt det kan vara att nå upp till kraven för att få en fast anställning enligt LAS. Istället uttrycker de att vägen till en fast anställning endast kan nås via individuella ansträngningar, såsom utnyttjandet av personliga kontakter och utbildning. De upplever också en press att ständigt visa sig kompetenta på arbetsplatsen för att få vara kvar. Selma talar om de så kallade LAS-dagarna, alltså att en person efter två år som tidsbegränsat anställd ska få en tillsvidareanställning.

Det där med LAS-dagar gör de ju om hela tiden bara för att vi inte ska kunna bli in-lasade. Så att när jag var mammaledig då, jag var ju aldrig inne och jobba nån gång. Man ska ju helst vara inne och jobba i alla fall en dag i månaden för att behålla sina LAS-dagar. Så när jag började igen så var ju jag nere på noll.
(Selma 26 år, timvikarie)

I likhet med Selma berättar ytterligare några av kvinnorna att systemet med LAS-dagar kringgås av arbetsgivare som inte vill ha tillsvidareanställda. Strax innan

en vikarie har arbetat tillräckligt länge för att få en fast anställning enligt LAS, har arbetsgivaren tagit in ny personal i dess ställe. Selma och de andra kvinnorna visar härigenom hur de regler som skapats för att öka tryggheten för anställda på arbetsmarknaden snarare ökar deras känsla av otrygghet och av att stå utanför eller knuffas bort från de etablerade trygghetssystemen.

På grund av reglering kring sjukersättning för tidsbegränsat anställda som kontaktas vid behov, beskriver också flera av kvinnorna hur de står utanför socialförsäkringssystemet när de är sjuka. Anja berättar om hur hon ser på att vara hemma på grund av sjukdom.

Jag är inte sjuk. Jag kan inte vara sjuk jag är vikarie. Och vikarier ska inte vara sjuka //...// Man liksom tänker, jag kan inte. Blir jag hemma då är det minus 1000 spänn, blir jag hemma då blir det liksom minus på konto. Så man håller sig ihop på något sätt. (Anja 38 år, deltidsvikarie)

I Anjas excerpt definieras inte sjukdom av en kroppslig upplevelse, utan av socialförsäkringssystemets regler. Bristen på ekonomisk ersättning vid sjukdom leder till att de krav kvinnorna upplever som vikarier blir överordnade deras hälsomässiga behov. Då kvinnorna ofta har långa arbetspass och i vissa avseenden inte får ta del av hälsofrämjande åtgärder, kan det argumenteras att de hamnar i riskzonen för olika former av ohälsa. I Anjas sätt att betona motsättningen mellan att vara vikarie och att bli sjuk, tydliggörs det ohållbara i vikariens position. Hon är där för att ersätta den ordinarie personalen vid dess frånvaro, exempelvis vid sjukdom, men hennes eget ekonomiska skydd vid sjukfrånvaro saknas i strukturen.

Interaktion mellan arbete och familjeliv

I intervjuerna framkommer att arbetet ofta har en negativ påverkan på familjelivet, medan det omvända förhållandet beskrivs mindre ofta. Enligt informanterna påverkar arbetet familjelivet negativt på två olika sätt. För det första upplever de att oförutsägbara arbetstider ofta inkräktar på familjens tid tillsammans. För det andra framhåller kvinnorna att arbetsrelaterade påfrestningar medför svårigheter att fullfölja uppgifter som hör till föräldrarollen, då de ofta kan känna sig fysiskt och mentalt utmattade när de kommer hem från arbetet. Rose, som har ett deltidsvikariat samtidigt som hon arbetar extra timmar utöver vikariatet, berättar hur arbetstiderna påverkat samvaron med barnen.

...att dom inte upplever att dom träffar mig så mycket som dom vill. Det var särskilt ett problem i november, december. För då jobbade jag nästan hela tiden. Jag träffade dom väldigt lite. (Rose 35 år, deltidsvikarie)

Erfarenheten av att träffa sina barn väldigt lite i perioder med väldigt mycket jobb är ett tydligt uttryck för den ovissa anställningens påverkan på familjelivet. När tillgången till arbete och därmed försörjning är ojämn ses inga andra möjligheter än att jobba när jobb väl erbjuds, vilket i sin tur genererar alltför lite utrymme till tid med barnen. Samtidigt framhåller samtliga informanter en upplevelse av att deras barn har en relativt liten påverkan på hur kvinnorna fullföljer sina arbetsuppgifter. Flera av dem berättar att de på arbetet ser till att ha ett professionellt förhållningssätt oavsett hur livet i övrigt ser ut. Flertalet framhåller också att deras barn sällan är sjuka, och i några fall berättar kvinnorna att barnen visserligen har varit sjuka men att någon närstående har varit hemma med barnen istället. Rose berättar att barnen påverkas mer av arbetet än tvärtom.

Hur det [arbetet] påverkas... det är nog mera barnen som påverkas. Nej men arbetet påverkas inte. Mer än jag kanske måste vabba någon gång men oftast tar mina föräldrar hand om barnen då. (Rose 35 år, deltidsvikarie)

Att kvinnorna i största utsträckning anstränger sig för att inte låta familjeförhållanden påverka arbetet, kan ses i ljuset av hur viktigt det är för dem att visa sig kompetenta i förhållande till sitt arbete. När anställningen är otrygg finns helt enkelt inte utrymme att låta familjelivet inkräkta på arbetslivet, och frånvaro för vård av barn undviks. Några av kvinnorna uppger också att deras föräldraskap har haft en positiv inverkan på deras arbete. De lyfter fram att de är bättre på att utföra hushållsarbete och har ett osjälviskt förhållningssätt, vilket de menar är en fördel inom omsorgsyirken. Det förefaller alltså som att kvinnorna upplever att föräldrarollen har flera fördelar på arbetsplatsen. En tolkning är att kvinnorna genom att framhålla de interpersonella och praktiska färdigheter de har utvecklat som följd av föräldrarollen, visar att de är attraktiva på arbetsmarknaden ur ett brukarperspektiv. En ung person utan barn kanske är mer tillgänglig för arbetsgivaren, men dessa kvinnor kan istället, genom sin livserfarenhet, bidra till att brukaren får en bättre upplevelse av omvårdnaden.

Kontroll trots oförutsägbarhet

Kvinnorna beskriver en vardag som präglas av oförutsägbarhet och brist på kontroll, i synnerhet då de blir inringda på timmar med kort varsel. Oförutsägbarheten avser arbetstider och plats för deras arbeten, och i ett längre perspektiv yttrar den sig i en osäkerhet om att få behålla arbetet eller hitta en fast anställning. Till exempel kan flera verksamheter ha samma arbetsgivare, och kvinnorna får ibland med kort varsel infinna sig på den arbetsplats där personalbehovet för tillfället är störst. Några av kvinnorna arbetar också för flera olika arbetsgivare.

I intervjuerna framträder samtidigt att kvinnorna utvecklar strategier för att förhålla sig till denna oförutsägbarhet, vilket förefaller ge dem en upplevelse av viss kontroll. En aspekt som framträder är hur kvinnorna talar om den valfrihet de upplever att de har inom ramarna för sin anställningsform. De kvinnor som blir inringda med kort varsel berättar att de har rätt att välja att tacka nej till erbjudna arbetspass, vilket skiljer dem från personer som har tillsvidareanställningar eller längre vikariat. Att tacka nej medför dock konsekvenser i form av lägre lön och en upplevelse av att framstå som mindre attraktiv på arbetsmarknaden, vilket i sin tur antas leda till minskade chanser att få ett permanent arbete. Caroline har vid tiden för intervjun ett kortare deltidsvikariat, och tog extra timmar därutöver. Hon berättar om tiden då hon inte hade något schemalagt vikariat.

...jag kan känna det blir lite småskönt att jag *kan*. Vill jag inte eller orkar jag inte kan jag säga ifrån. Dom kan inte tvinga mig. Men som sagt, då har man ju... så balanserar man det här aha kommer jag hamna på minussidan nu, kommer dom ringa, kommer dom inte ringa. Det är nog en ständig kamp för många tror jag. (Caroline, 42 år, deltidsvikarie)

Det finns en intressant ambivalens i det Caroline berättar. Å ena sidan framhåller hon att hon har rätt att tacka nej till extra timmar, vilket framstår som att hon har kontroll över arbetssituationen. Å andra sidan beskriver hon negativa konsekvenser hon riskerar om hon faktiskt tackar nej. På så vis tycks det vara en teoretisk valfrihet som inte fungerar i praktiken, men som trots allt ger en känsla av kontroll. Valfriheten är också begränsad av att kvinnorna inte har möjlighet att välja när de *vill* arbeta, utan inskränker sig till möjligheten att *avböja* de arbetspass som arbetsgivaren erbjuder.

Något som kan ge en ytterligare känsla av kontroll beskrivs i flera intervjuer där kvinnorna berättar hur de genom erfarenhet har lärt sig att förutsäga hur mycket de kommer att arbeta under en given period. Till exempel nämner samtliga att det alltid finns arbete under sommaren, då de vikarierar för tillsvidareanställda som har semester. Ett par kvinnor menar att de ställer in sig på att de står inför en intensiv arbetsperiod då de får vetskap om virusjukdomar i närheten. I ett mer långsiktigt perspektiv håller kvinnorna sig uppdaterade om kollegors föräldraledigheter och pensioner, för att på så vis vara förberedda på hur arbetet kan påverkas. Trots den i grunden osäkra arbetssituationen skapas alltså en upplevelse av kontroll baserad på erfarenhet. Dock är det viktigt att belysa att förutsägbarheten av att det kommer att finnas arbete under sommaren kommer till priset av brist på ledighet för kvinnorna själva och deras barn. Flera av kvinnorna berättar att deras barn vistas på förskola eller fritids under loven, och enligt reglerna för

anställningsformen har kvinnorna själva inte rätt till betald semester. Flera informanter uttrycker en önskan om ledighet, och i synnerhet sommarsemester, för dem och deras barn. Kvinnorna skiljer på betald semester och den lediga tid som uppstår då de inte är uppskrivna på några arbetstimmar, där det sistnämnda inte ses som en egentlig ledig tid. Att vara ledig på grund av att det saknas bokningar beskrivs av kvinnorna snarare som en stressfaktor. Caroline ger uttryck för en saknad av den lediga tiden på sommaren.

Så det är väl det jag kan sakna mest, att jag aldrig har semester... faktiskt //...// att man kan vara ledig och inte bara tänka på att man förlorar nånting på det //...// och sen får man resonera men nu, men då får du tänka på att du är ledig nu //...// men jag känner det fortfarande inte samma sak det är sommartider man vill ha ledigt //...// speciellt då som mamma att man alltid går... hela sommaren så är det sommarfrita som gäller, väldigt få veckor som hon, hon har sommarlov, bara är ledig som alla andra. (Caroline 42 år, deltidsvikarie)

Också Rose lyfter upplevelsen av bristen på semester i mycket starka ordalag.

Och det är nog det värsta att man inte har semester, för att man... man känner sig ju som livegen. (Rose 35 år, deltidsvikarie)

Förutsägbarheten om arbete under sommarperioden kan tolkas vara en lättnad för kvinnorna, samtidigt som det de eftersöker den lediga tid som är mer på deras egna villkor. Rose uttrycker en upplevelse av en stark maktobalans, där hon använder ordet "livegen". Detta kan tolkas som att semester ses som en rättighet så fundamental att frånvaron av den ger upphov till en känsla av underlägsenhet och maktlöshet.

Det sociala nätverkets oumbärlighet

Alla de intervjuade kvinnorna beskriver hur de är beroende av släkt och vänner för att få hjälp med barnpassning under oregelbundna arbetstider. Bland kvinnorna framstår det som naturligt och tryggt att få hjälp av familjemedlemmar, medan stöd från vänner medför en känsla av att de måste återgälda tjänsten. Charlotte blir inringd med kort varsel och arbetar ibland under sena kvällar. För henne är stödet från hennes mamma en förutsättning för att hon ska kunna arbeta.

Då får ju mormor ställa upp. Tur att man har henne i alla fall. Annars hade det ju inte funkat. (Charlotte 41 år, timvikarie)

Mormors stöd framstår som en självklarhet i Charlottes korta konstaterande. På detta vis är det flera av deltagarna som berättar om familj som oumbärliga stöttepelare. Pappornas delaktighet i de aktuella familjerna varierar stort, från att i ett fall ha växelvis boende till att i ett annat fall inte ha någon kontakt med barnen alls. I flera familjer är pappornas umgänge främst koncentrerat till helgerna, vilket medför att mödrarna är relativt ensamma i föräldraskapet under veckorna. I de fall där papporna är mer involverade arbetar mammorna ofta mer under de veckor eller dagar som papporna är ansvariga för barnen. För de flesta av kvinnorna i studien är stödet från papporna dock underordnat det stöd som kvinnorna får från släkt och vänner.

Kvinnorna upplever också att det finns stora brister i det stöd som erbjuds i förskolan. Kvinnorna arbetar ofta tider då det inte finns tillgång till barnomsorg, som kvällar och helger. Selma bor i en stad där det endast finns barnomsorg under dagtid på vardagar.

...men det [natt- och helgdagis] lär nog inte komma hit. Det tror jag inte. Vi har ju sagt till att vi vill ha det så, så egentligen det är ju. Alltså, de mammorna och papporna som jag har pratat med på dagis så är ju faktiskt intresset väldigt stort. Kanske inte just nattedagis men i alla fall kvällar. (Selma 26 år, timvikarie)

Det finns en uppgivenhet i Selmas konstaterande att natt- och helgdagis inte lär komma till hennes kommun, trots behovet av detta. Samtidigt som barnomsorgens struktur inte möter mödrarnas faktiska behov av tillsyn, uttrycker kvinnorna att de får en annan typ av informellt emotionellt stöd i form av personalens bemötande. Generellt menar kvinnorna att de blir väl bemötta och att de känner att personalen har stor förståelse för att de inte kan lämna besked om arbetstider i förväg. De kan ofta lämna barnen på förskolan med kort varsel om de blir inkallade att arbeta. Flera av kvinnorna menar att det är detta informella stöd som gör att de kan fortsätta arbeta när det formella stödet är otillräckligt. I fall där personalen inte har förståelse för kvinnans situation tycks dock kontakten med personalen snarare bli betungade för mamman.

Det involverade föräldraskapet

Att arbeta många dagar i sträck på obekvämlig arbetstid kan för några av mammorna innebära att de inte träffar sina barn på flera dagar. Till exempel kommer kvinnorna hem från sina arbetspass då barnen redan ligger och sover. Anja berättar hur hon kan känna då hon flera dagar i följd har arbetat sena kvällar.

...visst pratar vi i telefon och så flera gånger om dagen men man vill ju se, och röra och krama och så. Och när jag känner nu, kanske tre, fyra dagar som har

gått och vi ses inte, då vaknar jag tidigare bara för att vara den lilla halvtimmen med henne här, i köket. (Anja 38 år, deltidsvikarie)

Anja beskriver en tuff situation som uppstår när hennes och dotterns tider går om varandra. Parallellt med beskrivningar av hur tiden med barnen blir lidande av arbetsförhållandena, finns dock berättelser som kan sättas i ett sammanhang av involverat föräldraskap, där mammorna förefaller ha god kännedom om barnens behov och gör sitt bästa för att vara närvarande föräldrar. Mammorna berättar hur de prioriterar relationen och tiden tillsammans med barnen högst av allt, på bekostnad av övrigt socialt umgänge och egna fritidsaktiviteter. Flera av kvinnorna berättar målande om hur de hittar på olika aktiviteter med barnen där samvaron är central, och samtliga lyfter fram vikten av en enkel vardaglig samvaro. Caroline beskriver detta.

...just dom här bitarna att vi får komma hem och kan äta tillsammans, och göra läxor ihop //...// men just att hon känner den här tryggheten att mamma är hemma, jag finns där, ska det vara nånting så finns jag där. (Caroline 42 år, deltidsvikarie)

Att barnet/barnen ska finna sin vardagliga trygghet hos föräldern och i hemmets rutiner är en viktig del i forandet av det individuella föräldraskapet, som Caroline ger uttryck för här. I anslutning till vardagens utmaningar beskriver kvinnorna sina barn som kompetenta och följsamma. Kvinnorna berättar hur barnen klarar av att stiga upp tidiga morgnar strax innan mammornas arbetspass startar, och att de lite äldre barnen sköter morgonbestyren själva. De berättar även att barnen, trots att de tidvis uttrycker visst motstånd, fungerar väl i situationer med olika barnvakter och långa dagar hemifrån. Sammantaget kan det tolkas som att kvinnorna, trots påfrestningar de möter som ensamstående föräldrar och tidsbegränsat anställda, betonar sin förmåga att skapa en bra uppväxtmiljö för barnen. Att tillbringa en form av komprimerad kvalitetstid tillsammans kan också vara ett sätt ta igen förlusten av kvantitetstid som uppstår då mödrarna arbetar.

Diskussion

I Sverige ökar de tidsbegränsade anställningarna stadigt (Statistiska centralbyrån 2014). Att vara hushållets enda försörjare, med ansvar för hemmavarande barn, ställer otryggheten i en tidsbegränsad anställning på sin spets. Såväl otrygga anställningar som att vara ensamstående förälder innebär ökad risk för psykisk ohälsa (Croiser med flera 2007; De Cuyper med flera 2008; Floderus med flera 2008; Burstrom med flera 2010; Frizell med flera 2012). Kvinnorna i studien delar

genom sina berättelser med sig av ansträngningar och strategier för att få vardagslivet att gå ihop. Nedan kommer vi att sätta dessa berättelser i relation till det svenska samhällets stödfunktioner. Därefter kommer resultatet att kopplas till teori om interaktion mellan arbete och familj, om jämställdhet och involverat föräldraskap samt om samspelen mellan klass och kön.

Barnomsorg under obekvämt arbetstid saknas i omkring hälften av Sveriges kommuner (Sjölander 2015), och denna brist är slående i kvinnornas berättelser. Trots att Sverige har en med internationella mått väl utvecklad barnomsorg, tillhandahåller inte välfärdssystemet tillsyn som motsvarar kvinnornas arbetstid. Uppgiften att ordna barnomsorg förläggs därför på individen, där kvinnorna i den aktuella studien tar hjälp av vänner och släktingar under obekväma tider (se även Kröger 2010).

I kvinnornas upplevelser av tidsbegränsade anställningar framträdde flera teman som kan sättas i samband med det som Lewchuk med flera (2003) har benämnt som *employment strain*, anställningspåfrestning. Detta begrepp belyser kombinationen av höga krav och låg kontroll, där påfrestningen har sitt ursprung i anställningsformen snarare än själva arbetsuppgifterna. Enligt Lewchuk med flera (2003) uppstår kraven genom individens ansträngningar att försöka behålla arbetet eller leta efter nytt arbete, få ett positivt omdöme från överordnade och behöva balansera krav från flera arbeten och arbetsgivare. Dessa exempel på krav framkommer bland berättelserna i föreliggande studie. Därtill beskriver våra informanter hur LAS inte

upplevs som en primär väg till en tillsvidareanställning. Sammantaget framgår hur oförutsägarhet, som på kort sikt handlar om en osäkerhet kring att få ihop tillräckligt med arbetstimmar, och på lång sikt en osäkerhet inför att behålla arbetet eller hitta en fast anställning, förefaller skapa en låg känsla av kontroll. Skillnaden i arbetsvillkor mellan dessa kvinnor och deras fast anställda arbetskamrater är också påfallande i relation till sjukdom, ledighet och semester. Tidsbegränsat anställda riskerar att stå utan ersättning då de blir sjuka (se SOU 2006:86), vilket informanterna här beskriver som att de helt enkelt inte får bli sjuka. De beskriver också att de inte har möjlighet till efterlängtd semester, vilket, i kombination med upplevd stress när det saknas inbokade arbetstimmar, skulle kunna bidra till att kvinnorna går miste om nödvändig återhämtning.

Samtidigt som arbetsituationen framstår som påfrestande och barnomsorgen som dåligt anpassad till kvinnornas livssituation, har kvinnorna utvecklat olika former av strategier för att uppnå viss grad av förutsägarhet och känsla av kontroll. De håller sig å jour beträffande kollegors frånvaro och har lärt sig när på året det är vanligt att det finns arbetstillfällen. I studien framträder en bild av en grupp kvinnor som med stor kompetens och fingertoppskänsla hittar vägar till förutsägarhet och balans i det snåriga system de omges av, med en samtida noggrann omsorg om sina barn. Därmed kan argumenteras att kvinnorna innehar en inre *locus of control* (Antonovsky 2005) och förmår att skapa en känsla av sammanhang, vilket på lång sikt blir viktig

för att vara en välfungerande individ och upprätthålla god hälsa.

Angående interaktionen mellan arbete och familj gav kvinnorna uttryck för att arbetet påverkade familjelivet negativt, genom att arbetstiderna inkräktade på umgängestid med barnen och då arbetet gjorde dem fysiskt och mentalt uttrötade. Kvinnornas beskriver här arbetetill-familjkonflikt (Kinnunen och Mauno 2008). Tidigare forskning av Kinnunen med flera (2004) har visat att arbetetill-familjkonflikt är vanligare bland ensamstående än hos andra. Informanterna gav också uttryck för en känsla av att arbetet utgjorde en större påverkan på familjen än tvärtom. Detta kan sättas i samband med Kinnunen och Maunos (1998) fynd att det är tre gånger vanligare att arbetet påverkar familjelivet negativt än tvärtom. Att negativ påverkan mellan familjeliv och arbete har just denna riktning kan också förstås utifrån att kvinnorna har ensam- eller huvudansvar för sina barn, samtidigt som arbetssituationen är otrugg och därför ger små utrymmen att tänjas på för barnens skull (se även McElwain med flera 2005). Samtidigt som arbetet beskrevs ha en negativ påverkan på familjelivet, beskrevs familjen ha en positiv effekt på arbetet, något som också kan kännas igen från tidigare studier (Grzywacz och Marks 2000; Kinnunen med flera 2006). Det finns alltså en skevhet i påverkan mellan familjeliv och arbete: medan familjen har en positiv påverkan på arbetet, har arbetet en negativ påverkan på familjen.

De förutsättningar som beskrivits av dessa ensamstående, tidsbegränsat anställda

kvinnor, skiljer sig på många plan starkt ifrån den svenska medelklassens tvåförsörjarfamilj. Tillgång till barnomsorg, ersättning vid sjukdom och vård av barn samt rätt till semester är några av de samhällsstrukturer som utformats för att trygga individers hälsa och underlätta möjligheterna att kombinera familjeliv och yrkesarbete. De intervjuade kvinnornas berättelser blottar hur dessa strukturer har sin utgångspunkt dels i tvåförsörjarfamiljen, dels i de fasta anställningarna, medan deras egen vardag kräver informellt stöd och individuella kreativa strategier för att gå samman. Samtidigt har kvinnornas beskrivningar av sitt föräldraskap mycket gemensamt med det aktiva föräldraskap som Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) har beskrivit, eller som Forsberg (2009) benämner som medelklassens *involved parenthood*. I likhet med dessa lade de intervjuade kvinnorna stor vikt vid barnens behov, som också gick före kvinnornas egna. Trots att de är ensamstående liknar deras föräldraroll alltså kärnfamiljerna i studierna som tidigare presenterats. Detta kan förstås utifrån att kärnfamiljen och medelklassen är normbildande även för andra familjekonstellationer, precis som Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) skriver. Att de flesta av kvinnorna dessutom har huvudansvaret för barnen och därmed står för all vardagsplanering och delegering av barnomsorg, visar att deras föräldraroll får attribut som tydligast tillskrivs kvinnor, nämligen att vara den med övergripande ansvar för barn och hushåll (Bäck-Wiklund och Bergsten 1997; Magnusson 2006; Forsberg 2009). Genom att sammanföra dessa aspekter av klass och genus (Hill

Collins 1998; Mulinari 2007) ser vi hur kvinnorna å ena sidan tampas med en vardagspraktik där förutsättningarna är dåligt anpassade för deras familjeform, *samtidigt* som de på ett normativt plan ger en bild av ett föräldraskap som liknar medelklasskvinnors. Via dessa berättelser om vardagssituationen hos ensamstående, tidsbegränsat anställda mödrar, ser vi hur idealbilden av den närvarande och involverade modern kvarstår även då förutsättningarna ser påtagligt annorlunda ut jämfört med den medelklass de uppstått i.

Med avstamp i kvinnornas berättelser finner vi det avslutningsvis angeläget att samhällsstrukturer för formell barnomsorg och arbetsvillkor, med rätt till semester och ersättning vid sjukdom, breddas och anpassas till att bättre möta olika familjers och individers behov av trygghet och stabilitet.

Referenser

- Antonovsky, Aaron (2005) *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- Ahrne, Göran, Roman, Christine och Franzén, Mats (2003) *Det sociala landskapet*. Göteborg: Förlaget Korpen.
- Aronsson, Gunnar, Gustafsson, Klas och Dallner, Margareta (2002) Work environment and health in different types of temporary jobs. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 11(2): 151-175.
- Bianchi, Suzanne och Milkie, Melissa (2010) Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family* 72(3): 705-725.
- Bull, Tori och Mittelmark, Maurice (2009) Work life and mental wellbeing of single and non-single working mothers in Scandinavia. *Scandinavian Journal of Public Health* 37(6): 562-568.
- Burström, Bo, Whitehead, Margaret, Clayton, Stephen, Fritzell, Sara, Vannoni, Francesca och Costa, Giuseppe (2010) Health inequalities between lone and couple mothers and policy under different welfare regimes: the example of Italy, Sweden and Britain. *Social Science and Medicine* 70(6): 912-920.
- Butler, Judith (1999) *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Bäck-Wiklund, Margareta och Bergsten, Birgitta (1997) *Det moderna föräldraskapet: en studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och kultur.
- Croiser, Tim, Butterworth, Peter och Rogers, Bryan (2007) Mental health problems among single and partnered mothers: the role of financial hardship and social support. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 42(1): 6-13.
- Daly, Kerry (2001) Deconstructing family time: from ideology to lived experience. *Journal of Marriage and Family* 63(2): 283-294.
- De Cuyper, Nele, de Jong, Jeroen, De Witte, Hans, Isaksson, Kerstin, Rigotti, Thomas och Schalk, Ren (2008) Literature review of theory and research on the psychological impact of temporary employment: towards a conceptual model. *International Journal of Management Reviews* 10(1): 25-51.

De Vault, Marjorie (2000) Producing family time: practice of leisure activity beyond the home. *Qualitative Sociology* 23(4): 485-503.

Eek, Frida och Axmon, Anna (2013) Attitude and flexibility are the most important work place factors for working parents' mental wellbeing, stress, and work engagement. *Scandinavian Journal of Public Health* 41(7): 692-705.

Eek, Frida och Axmon, Anna (2015) Gender inequality at home is associated with poorer health for women. *Scandinavian Journal of Public Health* 43(2): 176-182.

Floderus, Birgitta, Hagman, Maud, Aronsson, Gunnar, Marklund, Staffan och Wikman, Anders (2008) Self-reported health in mothers: the impact of age, and socioeconomic conditions. *Women & Health* 47(2): 63-86.

Forsberg, Lucas (2009) *Involved parenthood: Everyday lives of Swedish middle-class parents*. Linköping: Linköpings universitet.

Fritzell, Sara, Vannoni, Francesca, Whitehead, Margaret, Burström, Bo, Costa, Guiseppa, Clayton, Stephen och Fritzell, John (2012) Does non employment contribute to the health disadvantage among lone mothers in Britain, Italy and Sweden? Synergy effects and the meaning of family policy. *Health and Place* 18(2): 199-208.

Försäkringskassan (2013) *Kvinnors sjukfrånvaro. Redovisning av regeringsuppdrag 2013*. Stockholm: Socialdepartementet.

Geurts, Sabine, Taris, Toon, Kompier, Michiel, Dijkers, Josje, Hooff, Madelon och Kinnunen, Ulla (2005) Work-home interaction from a work psychological perspective: Development and validation of a new questionnaire, the SWING. *Work & Stress* 19(4): 319-339.

Greenhaus, Jeffrey och Allen, Tammy (2011) Work-family balance: a review and extension of the literature. Campbell Quick, James och Tetrick, Louis (red) *Handbook of occupational health psychology*. Washington DC: American Psychological Association.

Greenhaus, Jeffrey och Beutell, Nicholas (1985) Sources of conflict between work and family roles. *Academy of Management Review* 10(1): 76-88.

Grzywacz, Joseph och Marks, Nadine (2000) Reconceptualizing the work-family interface: an ecological perspective on the correlates of positive and negative spillover between work and family. *Journal of Occupational Health Psychology* 5(1): 111-126.

Hammarström, Anne, Virtanen, Pekka och Janlert, Urban (2011) Are the health consequences of temporary employment worse among low educated than among high educated? *European Journal of Public Health* 21(6): 756-761.

Hill Collins, Patricia (1998) It's all in the family: intersections of gender, race, and nation. *Hypatia* 13(3): 43-61.

Hjort, Torbjörn och Salonen, Tapio (2000) *Knapphetens boningar. Om fattiga barnfamiljers boende och ekonomi* (Meddelanden från Socialhögskolan 2000:8). Lund: Lunds universitet.

Kinnunen, Ulla, Feldt, Taru, Geurts, Sabine och Pulkkinen, Lea (2006) Types of work-family interface: well-being correlates of negative and positive spillover between work and family. *Scandinavian Journal of Psychology* 47(2): 149-162.

Kinnunen, Ulla, Geurts, Sabine och Mauno, Saija (2004) Work-to-family conflict and its relationship with satisfaction and well-being: a one-year longitudinal study on gender differences. *Work & Stress* 18(1): 1-22.

Kinnunen, Ulla och Mauno, Saija (1998) Antecedents and outcomes of work-family conflict among employed women and men in Finland. *Human Relations* 51(2): 157-177.

- Kinnunen, Ulla och Mauno, Saija (2008) Work family conflict in individuals' lives: prevalence, antecedents, and outcomes. Näswall, Katharina, Hellgren, Johnny och Sverke, Magnus (red) *The individual in the changing working life*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kröger, Teppo (2010) Lone mothers and the puzzles of daily life: do care regimes really matter? *International Journal of Social Work* 19(4): 390-401.
- Lag (1982:80) om anställningsskydd. Svensk författningssamling 1982:80. Regeringskansliet och Arbetsmarknadsdepartementet.
- Lewchuk, Wayne, de Wolff, Alice, King, Andy och Polanyi, Michael (2003) From job strain to employment strain: health effects of precarious employment. *Just Labour* 3(3): 23-35.
- Lindquist, Matthew och Sjögren Lindquist, Gabriella (2012) The dynamics of child poverty in Sweden. *Journal of Population Economics* 25(4): 1423-1450.
- Magnusson, Eva (2006) *Hon han och hemmet: genuspsykologiska perspektiv på vardagslivet i nordiska barnfamiljer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Martinsson, Lena (2005) Är klass en kategori bland andra?. De Los Reyes, Paulina och Martinsson, Lena (red) *Olikhetens paradigm*. Lund: Studentlitteratur.
- Matias, Marisa och Fontaine, Anne Marie (2015) Coping with work and family: how do dual-earners interact? *Scandinavian Journal of Psychology* 56(2): 212-222.
- McElwain, Allyson, Korabik, Karen och Rosin, Hazel (2005) An examination of gender differences in work-family conflict. *Canadian Journal of Behavioural Science* 37(4): 283-298.
- Molarius, Anu, Granström, Fredrik, Lindén-Boström, Margareta och Elo, Sirkka (2014) Domestic work and self-rated health among women and men aged 25-64 years: results from a population-based survey in Sweden. *Scandinavian Journal of Public Health* 42(1): 52-59.
- Mulinari, Paula (2007) *Maktens fantasier och servicearbetets praktik: Arbetsvillkor inom hotell- och restaurangbranschen i Malmö*. Linköping: Linköpings universitet.
- Nohe, Christoph, Meier, Laurenz, Sonntag, Karlheinz och Michel, Alexandra (2015). The chicken or the egg? A meta-analysis of panel studies of the relationship between work-family conflict and strain. *Journal of Applied Psychology* 100(2): 522-536.
- Näswall, Katharina, Hellgren, Johnny och Sverke, Magnus (2003) *Anställningsotrygghet: individen på den flexibla arbetsmarknaden*. Lund: Studentlitteratur.
- O'Hanlon, Martina och Pralica, Anna (2012) *Ensamstående mamma och timanställd: en tolkande fenomenologisk analys av sju kvinnors berättelser*. Examensuppsats. Linköpings universitet.
- Rosenthal, Marguerite (1994) Single mothers in Sweden: work and welfare in the welfare state. *Social Work* 38(3): 270-278.
- Sjölander, Kajsa (2015) Olika möjlighet till barnomsorg nattetid. *Göteborgsposten* 23 december 2015. <http://www.gp.se/nyheter/v%C3%A4stsverige/olika-m%C3%B6jlighet-till-barnomsorg-nattetid-1.180143> [2016-10-19]
- SOU 2006:86. Socialförsäkringsutredningen. <http://www.regeringen.se/contentassets/8c5d205b7922458aa591219243bd423b/mera-forsakring-och-mera-arbete-sou-200686> [2016-10-15].
- Smith, Jonathan och Osborn, Mike (2003) Interpretative phenomenological analysis. Smith, Jonathan (red) *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. London: Sage.

Socialdepartementet (2011) *Fortsatt förälder – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull*. (SOU 2011:51). Stockholm: Elanders Sverige AB.

Stanfors, Maria (2007) *Mellan arbete och familj: ett dilemma för kvinnor i 1900-talets Sverige*. Stockholm: SNS Förlag.

Statistiska centralbyrån (2014) *På tal om kvinnor och män: Lathund om jämställdhet 2014*. Örebro: SCB-Tryck.

Strandh, Mattias och Nordenmark, Mikael (2006) The interference of paid work with household demands in different social policy contexts: perceived work-household conflict in Sweden, the UK, the Netherlands, Hungary, and the Czech Republic. *British Journal of Sociology* 57(4): 597-617.

Waenerlund, Anna-Karin, Virtanen, Pekka och Hammarström, Anne (2011) Is temporary employment related to health status? Analysis of the northern Swedish cohort. *Scandinavian Journal of Public Health* 39(5): 533-539.

Vetenskapsrådet (2011) *Vetenskapsrådets Rapportserie. Vad är god forskningssed?* (1:2005). Bromma: CM-gruppen AB.

Nyckelord:

Ensamstående mamma, föräldraskap, tidsbegränsat anställd, tolkande fenomenologisk analys, intersektionalitet, arbete-till-familj-konflikt

Anna Malmquist

Linköpings universitet

Institutionen för beteendevetenskap och lärande

581 83 Linköping

E-post: anna.malmquist@liu.se

Martina O'Hanlon

Barnhälsovården

Burensköldsvägen 24

595 32 Mjölby

E-post: martina.ohanlon@regionostergotland.se

Anna Pralica

Centrala elevhälsan

Sankt Persgatan 95

601 81 Norrköping

E-post: anna.pralica@norrkoping.se